

Patricia Highsmith

*De getalenteerde
meneer Ripley*

Vertaald uit het Amerikaans door
Jean A. Schalekamp

Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Oorspronkelijke titel: *The Talented Mr. Ripley*

Oorspronkelijk uitgegeven in Amerika door Coward-McCann, 1955

Oorspronkelijk uitgegeven in Engeland door The Cresset Press, 1956

© Patricia Highsmith, 1955, 1956, 1983

© Diogenes Verlag AG Zurich, 1993

© Vertaling uit het Amerikaans: Jean A. Schalekamp, 1956, 1980, 2015

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Omslagontwerp: Riesenkind

Omslagbeeld: © Ilona Wellman | Trevillion Images

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 2773 2

ISBN 978 90 488 2774 9 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1.

Tom wierp snel een blik achter zich en zag de man uit de Green Cage komen. Hij liep zijn kant uit, Tom begon vlugger te lopen. Er viel niet aan te twijfelen dat de man achter hem aan zat. Tom had hem vijf minuten geleden opgemerkt, toen hij vanaf een tafeltje omzichtig naar hem had zitten kijken, alsof hij nog niet helemaal zeker van zijn zaak was, maar wel bijna. Voor Tom had hij er in elk geval zeker genoeg uitgezien om haastig zijn borrel op te drinken, te betalen en weg te gaan.

Op de hoek nam Tom een gebogen houding aan en stak in een drafje Fifth Avenue over. Daar was Raouls bar. Zou hij het wagen er naar binnen te gaan en nog een borrel te nemen? Het noodlot tarten en zo? Of zou hij verder lopen naar Park Avenue en proberen hem in een paar donkere portieken kwijt te raken? Hij ging Raouls bar binnen.

Terwijl hij op zijn gemak naar een vrije plaats aan de bar slenterde, keek hij automatisch om zich heen of er ook iemand was die hij kende. De grote man met het rode haar, wiens naam hij steeds weer vergat, was er, hij zat met een blond meisje aan een tafeltje. De roodharige man zwaaide naar hem en Toms hand ging slap omhoog om zijn groet te beantwoorden. Hij slingerde zijn ene been over een kruk en keek uitdagend, en toch met een opvallende achteloosheid, naar de deur.

‘Een gin-tonic graag,’ zei hij tegen de barman.

Was dit het soort man dat ze achter hem aan zouden sturen?

Was hij het, was hij het niet, was hij het? Hij zag er helemaal niet uit als een politieman of een detective. Hij zag eruit als een zakenman, als iemands vader, goed gekleed, goed doorvoed, grijzend aan de slapen en met iets onzeker over zich. Was dat het soort dat ze op zo'n karweitje uit stuurden, misschien om een praatje met je te beginnen in een bar en dan opeens *béng* – de hand op de schouder, terwijl de andere hand een politiepenning liet zien. *Tom Ripley, je bent gearresteerd.* Tom keek naar de deur.

Daar kwam hij. De man keek om zich heen, zag hem en keek onmiddellijk een andere kant uit. Hij zette zijn strohoed af en zocht een plaats in de hoek van de bar.

Mijn god, wat wilde hij? Hij was toch zeker geen *homofiel*, dacht Tom voor de tweede keer, maar nu tastte zijn gekwelde brein naar het feitelijke woord en produceerde het alsof het hem beschermen kon, want hij had liever dat de man een homofiel was dan een politieman. Hij kon tegen een homofiel eenvoudig 'Nee, bedankt' zeggen, glimlachen en weglopen. Tom schoof verder naar achteren op de barkruk en vermande zich.

Tom zag de man een gebaar van 'even wachten' maken tegen de barman en om de bar langs naar hem toe komen. Daar had je het! Tom staarde naar hem, volkomen verlamd. Meer dan tien jaar konden ze je toch niet geven, dacht Tom. Misschien vijftien, maar met goed gedrag... Op het ogenblik waarop de lippen van de man zich openden om te spreken, kreeg Tom een pijnsteek van een wanhopige, gekwelde spijt.

'Neem me niet kwalijk, bent u misschien Tom Ripley?'

'Ja.'

'Mijn naam is Herbert Greenleaf. De vader van Richard Greenleaf.' De uitdrukking op zijn gezicht had op Tom een nog verwarrender uitwerking dan wanneer hij een pistool op hem gericht had. Dat gezicht was vriendelijk, glimlachend en vol hoop. 'U bent toch een vriend van Richard, niet?'

Nu klikte er iets in zijn brein. Dickie Greenleaf. Een lange blonde knaap. Hij had heel wat geld, herinnerde Tom zich. ‘O, Dickie Greenleaf. Ja.’

‘In elk geval kent u Charles en Marta Schriever. Dat zijn de mensen die me over u verteld hebben, en die zeiden dat u misschien – eh – als we eens aan een tafeltje gingen zitten?’

‘Ja,’ zei Tom bereidwillig en hij pakte zijn glas op. Hij volgde de man naar een leeg tafeltje achter in de kleine ruimte. Gratie gekregen, dacht hij. Vrij! Niemand was van plan hem te arresteren. Dit ging over iets anders. Wat het ook zijn mocht, het was diefstal of geknoei met de post of hoe ze het ook noemen mochten. Misschien zat Richard op de een of andere manier in de puree. Misschien had mijn heer Greenleaf hulp nodig, of raad. Tom wist precies wat hij zeggen moest tegen een vader als mijnheer Greenleaf.

‘Ik was er niet zeker van of u Tom Ripley was,’ zei mijnheer Greenleaf. ‘Ik had u geloof ik maar één keer gezien. Bent u niet eens een keer met Richard thuisgekomen?’

‘Ik geloof het wel, ja.’

‘De Schrievers hebben me ook een beschrijving van u gegeven. We hebben allemaal ons best gedaan om u te pakken te krijgen, want de Schrievers wilden dat we elkaar in hun huis ontmoetten. Iemand zei hun dat u weleens naar de Green Cage-bar ging. Dit is pas de eerste avond dat ik geprobeerd heb u te vinden, dus ik geloof wel dat ik geluk gehad heb.’ Hij glimlachte. ‘Vorige week heb ik u een brief geschreven, maar die hebt u misschien niet gehad.’

‘Nee, inderdaad.’ Mare stuurde zijn post blijkbaar niet door, dacht Tom. Verdommeling. Misschien was er wel een cheque bij van tante Dottie. ‘Ik ben ongeveer een week geleden verhuisd,’ zei Tom nog.

‘O ja, natuurlijk. Wel, in die brief staat niet veel. Alleen dat ik

graag eens een babbeltje met u wilde maken. De Schrievers schenen te denken dat u Richard heel goed gekend hebt.’

‘Ik herinner me hem wel, ja.’

‘Maar correspondeert u nu niet met hem?’ Hij keek teleurgesteld.

‘Nee. Ik geloof dat ik Dickie nu al in een paar jaar niet gezien heb.’

‘Hij is al twee jaar in Europa. De Schrievers hadden een heel hoge dunk van u en dachten dat u misschien wel enige invloed op Richard zou hebben als u hem zou schrijven. Ik wil dat hij thuiskomt. Hij heeft hier zijn verantwoordelijkheden – maar alles wat zijn moeder of ik hem proberen te zeggen negeert hij eenvoudig.’

Tom wist niet wat hij ervan moest denken. ‘Wat hebben de Schrievers nu eigenlijk precies gezegd?’

‘Ze zeiden – ze hebben blijkbaar een beetje overdreven – dat u en Richard heel goede vrienden waren. Ik denk dat ze als vanzelfsprekend aannamen dat u al die tijd met hem correspondeerde. Ziet u, van Richards vrienden ken ik er maar zo weinig.’ Hij wierp een blik op Toms glas, alsof hij hem tenminste een borrel aan had willen bieden, maar Toms glas was nog bijna vol.

Tom herinnerde zich dat hij eens met Dickie Greenleaf naar een cocktailparty bij de Schrievers gegaan was. Misschien waren de Greenleafs meer met de Schrievers bevriend dan hij, en zo was het allemaal aan het rollen gegaan, want hij had de Schrievers niet meer dan drie of vier keer in zijn leven gezien. En de laatste keer, dacht Tom, was die avond toen hij Charley Schrievers inkomstenbelasting voor hem berekend had. Charley was tv-regisseur en hij had volledig in de soep gezeten met zijn freelanceopgaven. Charley vond hem een genie omdat hij zijn belastingaangifte uitgeknoeld had en tot een lager bedrag gekomen was dan Charley, en op een volkomen wettige ma-

nier lager. Misschien had dat Charley ertoe gebracht hem bij mijnheer Greenleaf aan te bevelen. Als hij hem naar die avond beoordeelde, had Charley mijnheer Greenleaf misschien verteld dat hij intelligent, evenwichtig en angstvallig eerlijk was, en zeker bereid om iemand een dienst te bewijzen. Dat had hij dan wel een beetje mis gehad.

‘U kent zeker verder niemand die Richard goed kent en een beetje invloed op hem uit zou kunnen oefenen?’ vroeg mijnheer Greenleaf een beetje zielig.

Buddy Lankenau, dacht Tom, maar Buddy wenste hij zo’n karweitje niet toe. ‘Het spijt me, nee,’ zei Tom hoofdschuddend. ‘Waarom wil Richard eigenlijk niet thuis komen?’

‘Hij zegt dat hij liever daar woont. Maar zijn moeder is nu net erg ziek – nou ja, dat zijn familieproblemen. Het spijt me dat ik u daar zo mee lastig val.’ Hij streek met een radeloos gebaar met zijn hand over zijn dunne, keurig gekamde grijze haar. ‘Hij zegt dat hij schildert. Daar steekt natuurlijk geen kwaad in, maar hij heeft geen talent om schilder te zijn. Hij heeft wel een groot talent voor het ontwerpen van boten, als hij er zijn zinnen maar op zette.’ Hij keek op toen een kelner hem aansprak. ‘Een Schotse met soda graag. Dewars. Hebt u hem nog niet leeg?’

‘Nee, dank u,’ zei Tom.

Mijnheer Greenleaf keek Tom verontschuldiging aan. ‘U bent de eerste van Richards vrienden die bereid is om te luisteren. Ze nemen allemaal een houding aan alsof ik me met zijn leven wil bemoeien.’

Dat kon Tom heel goed begrijpen. ‘Ik wou echt dat ik u helpen kon,’ zei hij beleefd. Hij herinnerde zich nu dat Dickie zijn geld van een scheepsbouwmaatschappij kreeg. Kleine zeilboten. Natuurlijk wilde zijn vader dat hij thuis kwam en de familiezaak overnam. Tom glimlachte mijnheer Greenleaf uitdrukkingloos toe en dronk toen zijn glas leeg. Tom zat op het puntje van zijn

stoel, klaar om weg te gaan, maar de teleurstelling aan de overkant van het tafeltje was haast tastbaar. ‘Waar zit hij in Europa?’ vroeg Tom, wie het geen donder kon schelen waar hij zat.

‘In een stadje dat Mongibello heet, ergens ten zuiden van Napels. Hij schrijft me dat er zelfs geen bibliotheek is. Hij verdeelt zijn tijd tussen zeilen en schilderen. Hij heeft er een huis gekocht, Richard heeft zijn eigen inkomen – helemaal niet zo enorm, maar blijkbaar genoeg om er in Italië van te leven. Nou ja, ieder zijn meug, maar ik zie beslist niet wat die plaats voor aantrekkelijks heeft.’ Mijnheer Greenleaf glimlachte dapper. ‘Kan ik u echt niets aanbieden, mijnheer Ripley?’ vroeg hij toen de kelner met zijn whisky-soda kwam.

Tom had zin om weg te gaan. Maar hij vond het afschuwelijk die man daar alleen te laten zitten met zijn nieuwe borrel. ‘Graag ja, dank u,’ zei hij, en hij reikte de kelner zijn glas aan.

‘Charley Schriever zei me dat u in verzekeringen zit,’ zei mijnheer Greenleaf opgewekt.

‘Dat zat ik ook, een tijdje geleden. Ik –’ Maar hij wilde niet zeggen dat hij voor het Departement van Belastingen en Accijnzen werkte, niet nu. ‘Op het ogenblik zit ik in de boekhoudafdeling van een reclamebureau.’

‘O ja?’

Ongeveer een minuut lang spraken ze geen van beiden. De ogen van mijnheer Greenleaf rustten op hem met een aandoenlijke, hongerige uitdrukking. Wat moest hij in godsnaam zeggen? Tom had er spijt van dat hij de borrel aangenomen had. ‘Hoe oud is Dickie nu eigenlijk?’ vroeg hij ten slotte.

‘Hij is vijfentwintig.’

Ik ook, dacht Tom. Dickie leefde daar waarschijnlijk als God in Frankrijk. Een vast inkomen, een huis, een boot. Waarom zou hij thuis willen komen? Dickies gezicht begon wat duidelijker te worden in zijn herinnering: hij had een brede glimlach,

blondachtig haar met kroezige golven, een onbezorgd gezicht. Dickie was een knaap zonder zorgen. Wat deed hijzelf op zijn vijftiengste? Hij leefde van de ene week in de andere. Geen bankrekening. Voor het eerst in zijn leven moest hij smerissen uit de weg gaan. Hij had talent voor wiskunde. Waarom verdomme betaalden ze hem daar dan niet voor, ergens? Het drong tot Tom door dat al zijn spieren zich gespannen hadden, dat het lucifersdoosje in zijn vingers verpletterd, bijna platgedrukt was. Hij was ziek van verveling, godvergeten, godsgloeïend ziek van verveling, verveling, verveling! Hij wilde dat hij weer aan de bar zat, op zijn eentje.

Tom nam een grote slok. 'Ik zal Dickie graag schrijven, als u me zijn adres geeft,' zei hij snel. 'Hij zal zich me nog wel herinneren, denk ik. Ik herinner me dat we eens op een weekendfeestje in Long Island waren. Dickie en ik gingen eropuit om mosselen te zoeken, en die aten we toen allemaal met het ontbijt.' Tom glimlachte. 'Een stel werden er ziek en het was niet zo'n erg goed feest. Maar ik weet nog dat Dickie het er dat weekend over had dat hij naar Europa zou gaan. Dan is hij zeker vertrokken net –'

'Ja ik herinner het me!' zei mijnheer Greenleaf. 'Dat was het laatste weekend dat Richard hier was. Ik geloof dat hij me over die mossels vertelde, ja.' Hij lachte nogal luidruchtig.

'Ik ben ook een paar keer in uw flat geweest,' vervolgde Tom, die er nu de smaak van te pakken kreeg. 'Dickie liet me toen wat scheepsmodellen zien die op een tafel in zijn kamer stonden.'

'Dat is maar kinderwerk!' Mijnheer Greenleaf straalde. 'Heeft hij u zijn bouwmodellen weleens laten zien? Of zijn tekeningen?'

Dat had Dickie niet, maar Tom zei geestdriftig: 'Ja! Natuurlijk. Pentekeningen. Er zijn fascinerende bij.' Tom had ze nooit gezien, maar hij zag ze nu voor zich, uiterst nauwkeurige technische tekeningen waar geen lijn en bout en schroef aan ontbrak, hij zag Dickie voor zich, die ze glimlachend voor hem ophield om ze te

bekijken, en hij had nog een hele tijd door kunnen gaan met ze tot verrukking van mijnheer Greenleaf in alle details te beschrijven, maar hij hield zich in.

‘Ja, Richard heeft talent in die richting,’ zei mijnheer Greenleaf voldaan.

‘Dat zou ik denken,’ stemde Tom in. Zijn verveling was in een andere versnelling overgegaan. Tom kende de symptomen. Hij had ze soms op feestjes, maar meestal als hij met iemand aan het eten was met wie hij in de eerste plaats al niet had willen eten, en de avond zich hoe langer hoe meer rekte. Nu kon hij, als het moest, misschien nog wel een heel uur langer maniakaal beleefd blijven, voordat er iets in hem tot ontploffing kwam en hem de deur uit deed rennen. ‘Het spijt me dat ik nu niet helemaal vrij ben, anders zou ik er graag heen gegaan zijn om eens te kijken of ik Richard zelf niet kon overhalen. Misschien dat ik dan wel een beetje invloed op hem zou hebben,’ zei hij, alleen omdat mijnheer Greenleaf graag wilde dat hij dat zei.

‘Als u dat echt denkt – dat is te zeggen, ik weet niet of u van plan was naar Europa te reizen of niet.’

‘Nee, dat ben ik niet.’

‘Richard liet zich altijd zo door zijn vrienden beïnvloeden. Als een ander of iemand als u, die hem gekend heeft, een tijdje verlof kon krijgen, dan zou ik zo iemand er zelfs heen sturen om met hem te praten. Dat zou in elk geval meer de moeite waard zijn dan dat ik erheen ging, denk ik. U kunt zeker geen verlof krijgen van die baan die u nu hebt, wel?’

Toms hart sloeg plotseling over. Hij zette een nadenkend gezicht. Het was een mogelijkheid. Iets in hem had het al geroken en was erop afgesprongen zelfs nog voordat zijn brein het in de gaten had gehad. Tegenwoordige baan: nihil. Hij zou trouwens toch wel gauw weg moeten. Hij wilde uit New York weg. ‘Het zou kunnen,’ zei hij voorzichtig, nog steeds met dezelfde nadenkende

uitdrukking op zijn gezicht, alsof hij zelfs nu nog de duizenden kleine banden die hem tegen konden houden aan het overwegen was.

‘Als u zou gaan, dan zou ik natuurlijk met genoeg uw onkosten voor mijn rekening nemen, dat spreekt vanzelf. Denkt u werkelijk dat u het klaar zou kunnen spelen? Laten we zeggen: deze herfst?’

Het was al half september. Tom staaarde naar de gouden zegelring met de bijna afgesleten top aan mijnheer Greenleafs pink. ‘Ik denk dat het wel zal lukken. Ik zou het fijn vinden Richard weer eens te zien – vooral als u denkt dat het van nut kan zijn.’

‘Dat denk ik zeker! Ik denk wel dat hij naar u zal luisteren. En dan alleen het feit al dat u hem niet zo heel goed kent... Als u hem met sterke argumenten uiteenzet waarom u vindt dat hij thuis moet komen, zou hij weten dat u daar geen egoïstische bijbedoelingen mee hebt.’ Mijnheer Greenleaf leunde achterover in zijn stoel en keek Tom goedkeurend aan. ‘Het gekke is dat Jim Burke en zijn vrouw – Jim is mijn compagnon – vorig jaar, toen ze een cruise maakten, langs Mongibello kwamen. Richard beloofde toen dat hij thuis zou komen zodra de winter begon. Vorige winter. Jim heeft hem opgegeven. Welke jongen van vijftwintig luistert er nou naar een oude man van over de zestig? U zou waarschijnlijk slagen waar het ons allemaal mislukt is!’

‘Ik hoop het,’ zei Tom bescheiden.

‘Nog een borrel misschien? Wat zou u denken van een lekker cognacje?’

2.

Het was al na middernacht toen Tom eindelijk op weg naar huis ging. Mijnheer Greenleaf had aangeboden hem met een taxi thuis te brengen, maar Tom wilde niet dat hij zag waar hij woonde – in een goor, grauwbrown bakstenen huis tussen Third en Second Avenue met een bordje KAMERS TE HUUR. In de afgelopen tweeënhalf week had Tom bij Bob Delancey gewoond, een jongeman die hij ternauwernood kende, maar Bob was de enige van Toms vrienden en kennissen in New York geweest die bereid was geweest hem logies te verlenen toen hij geen kamer had om in te wonen. Tom had geen enkele van zijn vrienden gevraagd naar Bobs huis te komen en hij had zelfs niemand verteld waar hij nu woonde. Het belangrijkste voordeel van Bobs adres was dat hij hier zonder ook maar de geringste kans op ontdekking zijn post voor George McAlpin kon ontvangen. Maar de stinkende wc beneden in de gang, die niet op slot kon, en die smerige eenpersoonskamer die eruitzag alsof hij door duizend verschillende mensen bewoond was geweest die er alle mogelijke soort vuil achter hadden gelaten zonder ooit een hand uit te steken om hem schoon te maken, die opzij glijdende stapels *Vogues* en *Harper's Bazaars* en al die enorme overdreven kommen van beroekt glas die overal verspreid stonden, vol met een chaos van touwtjes en potloden en sigarettenpeuken en rottend fruit! Bob was freelance etalagedecorateur voor winkels en warenhuizen, maar het enige werk dat hij nu deed was zo nu en dan een karweitje voor

antiekzaken in Third Avenue, en de een of andere antiekzaak had hem als betaling voor het een of ander al die kommen van beroekt glas gegeven. Tom had zich geschokt gevoeld toen bij de smerigheid van het huis zag, geschokt alleen al omdat het een van zijn kennissen was die zo leefde, maar hij had geweten dat hij daar niet erg lang zou wonen. En nu was mijnheer Greenleaf op komen dagen. Er kwam altijd wel iets opdagen. Dat was Toms levenswijsheid.

Even voordat hij het bruinstenen trapje opklom, bleef Tom staan en keek links en rechts. Niets dan een oude vrouw die haar hond uitliet, en een waggelende oude man die van Third Avenue de hoek om kwam. Als er één gewaarwording was die hij haatte, was het het gevoel dat hij gevolgd werd, door *wie dan ook*. En de laatste tijd had hij dat gevoel voortdurend. Hij liep snel het trapje op.

De smerigheid deed hem nu een heleboel, dacht hij, toen hij de kamer binnenging. Zodra hij een paspoort kon krijgen, vertrok hij naar Europa, waarschijnlijk in een eersteklashut. Stewards die hem van alles brachten zodra hij op een knopje drukte! Zich kleden voor het diner, op zijn gemak een grote eetzaal binnenslenteren, met mensen aan zijn tafel praten als een echte heer! Hij kon zichzelf gelukwensen met de avond, dacht hij. Hij had zich precies op de juiste manier gedragen. Mijnheer Greenleaf kon onmogelijk de indruk gehad hebben dat hij die uitnodiging om naar Europa te reizen op slinkse wijze losgekregen had. Juist het tegendeel. Hij zou mijnheer Greenleaf niet in de steek laten. Hij zou al zijn best doen met Dickie. Mijnheer Greenleaf was zelf zo'n fatsoenlijke kerel, dat hij als vanzelfsprekend aannam dat ieder ander mens in de wereld ook fatsoenlijk was. Tom was bijna vergeten dat er nog zulke mensen bestonden.

Langzaam trok hij zijn jasje uit en knoopte zijn das los, en hij observeerde iedere beweging die hij maakte alsof het de beweging

van iemand anders was die hij observeerde. Verbazingwekkend zoveel rechter als hij nu stond, en wat een andere uitdrukking er op zijn gezicht lag. Dit was een van de weinige keren in zijn leven dat hij ingenomen met zichzelf was. Hij stak een hand in Bobs overvolle kast en duwde agressief de kleeerhangers naar links en naar rechts om plaats voor zijn pak te maken. Toen ging hij naar de badkamer. De oude roestige douche spoot een straal tegen het douchegordijn en een tweede straal kwam in zo'n grillige spiraal naar beneden dat hij hem nauwelijks te pakken kon krijgen om zich nat te maken, maar dat was altijd nog beter dan in de vieze badkuip te gaan zitten.

Toen hij de volgende morgen wakker werd, was Bob er niet, en een blik op zijn bed overtuigde Tom ervan dat hij die nacht niet thuisgekomen was. Tom sprong uit bed, liep naar het tweepits komfoor en zette koffiewater op. Maar beter ook eigenlijk dat Bob die morgen niet thuis was. Hij had geen zin Bob iets over zijn Europese reis te vertellen. Het enige wat die miserabele schooier erin zien zou was een gratis reisje. En Ed Martin ook, waarschijnlijk, en Bert Visser, en al de andere zwervers die hij kende. Hij zou het aan geen van hen vertellen en hij zou ook niet willen dat iemand hem naar de boot bracht. Tom begon te fluiten. Die avond was hij te eten uitgenodigd in de flat van de Greenleafs in Park Avenue.

Een kwartier later, gedouched, geschoren en gekleed in een pak en gestreepte das die, dacht hij, wel een goede indruk zouden maken op zijn paspoortfoto, liep Tom met een kop zwarte koffie in zijn hand door de kamer te ijsberen om op de ochtendpost te wachten. Na de post zou hij naar Radio City gaan om die paspoortkwestie te regelen. Wat zou hij die middag gaan doen? Naar de een of andere kunsttentoonstelling gaan, zodat hij er 's avonds met de Greenleafs over kon babbelen? Of wat aan de weet proberen te komen over Burke-Greenleaf Watercraft, Inc.,

zodat mijnheer Greenleaf zou merken dat hij belangstelling voor zijn werk had?

De doffe klap van de brievenbus kwam zwak door het open raam en Tom liep de trap af. Hij wachtte tot de postbode het voortrapje afgelopen en uit het gezicht verdwenen was, toen pas trok hij de aan George McAlpin gerichte brief uit de gleuf van de brievenbus waar de postbode hem in gestopt had. Tom scheurde hem open. Er kwam een cheque van honderdnegentien dollar en vierenvijftig cent uit, te betalen aan de Ontvanger der Rijksbelastingen. Brave oude mevrouw Edith W. Superaugh! Betaalde zonder een kink te geven, zelfs zonder telefoontje. Dat was een goed voorteken. Hij liep de trap weer op, verscheurde de envelop van mevrouw Superaugh en gooide hem in de vuilnisbak.

Haar cheque borg hij op in een lichtbruine envelop die in de binnenzak van een van zijn jasjes in de kast zat. Hiermee kwam zijn totaal aan cheques op achttienhonderddrieënzestig dollar en veertien cent, rekende hij uit zijn hoofd uit. Jammer dat hij ze niet kon innen. Of dat een of andere idioot nog niet met haar geld had betaald, of een cheque op naam van George McAlpin uitgeschreven, maar tot nu toe was dat nog niet gebeurd. Tom had een banklopersidentiteitskaart die hij eens ergens gevonden had, met een verlopen datum erop die hij altijd kon proberen te veranderen, maar hij was bang dat hij het niet klaar zou spelen er de cheques mee te innen, zelfs niet met een vervalste machtiging voor wat voor bedrag ook. Dus kwam het eigenlijk alleen maar op een practical joke neer. Een goed, eerlijk tijdverdrijf. Hij stal geld van geen mens. Voor hij naar Europa ging, dacht hij, zou hij de cheques vernietigen.

Er stonden nog zeven gegadigden op zijn lijst. Waarom er niet nog eentje proberen in die laatste tien dagen voor hij vertrok? Toen hij de vorige avond, nadat hij met mijnheer Greenleaf gesproken had, naar huis liep, had hij gedacht dat als mevrouw

Superaugh en Carlos de Sevilla betaalden, hij het er verder bij zou laten. Mijnheer De Sevilla had nog niet betaald – hij had een telefoontje nodig om hem eens flink de stuipen op het lijf te jagen, dacht Tom – maar met mevrouw Superaugh was het zo makkelijk gegaan dat hij in de verleiding kwam er nog *eentje* te proberen.

Tom haalde een lichtpaarse doos met postpapier uit zijn koffer in de kast. Er lagen nog een paar velletjes postpapier in de doos en daaronder een hele stapel met allerlei formulieren die hij van het Belastingkantoor had meegenomen toen hij daar een paar weken geleden als magazijnbediende gewerkt had. Helemaal onderaan lag zijn lijst met gegadigden – zorgvuldig uitgekozen mensen die in de Bronx of in Brooklyn woonden en er niet zoveel voor zouden voelen het kantoor in New York een persoonlijk bezoek te brengen, kunstenaars en schrijvers en freelance mensen die geen loonbelasting betaalden en die zo tussen de zeven- en twaalfduizend per jaar verdienden. In die categorie, dacht Tom, namen de mensen maar zelden beroepsbelastingconsulenten in dienst om hun aanslagen te berekenen, terwijl ze toch genoeg geld verdienden om er logischerwijs van beschuldigd te kunnen worden dat ze een fout van twee- of driehonderd dollar in hun opgaven gemaakt hadden. Het waren William J. Slatterer, journalist; Philip Robillard, musicus; Frieda Hoehn, illustratrice; Joseph J. Gennari, fotograaf; Frederick Reddington, kunstenaar; Frances Karnegis – Tom had zo'n idee dat Reddington weleens een goeie zou kunnen zijn. Hij was striptekenaar. Waarschijnlijk wist hij van voren niet of hij van achteren leefde.

Hij zocht twee formulieren uit waar KENNISGEVING VAN FOURTIEVE BEREKENING op stond, stak er een carbonnetje tussen en begon snel de gegevens onder Reddingtons naam op zijn lijst over te tikken. Inkomen: \$ 11.250. Ontheffingen: 1. Aftrek: \$ 600. Credit: nihil. Remise: nihil. Interest: (hij aarzelde even) \$ 216.

Debetsaldo: \$ 233,76. Toen nam hij een vel schrijfmachinepapier met het adres van het Ministerie van Belastingen en Accijnzen in Lexington Avenue van zijn voorraadjje in de map carbonpapier, schrapte het adres met één schuine streep van zijn pen door en tikte eronder:

Geachte Heer,

Als gevolg van een overmaat aan werk in ons officiële kantoor in Lexington Avenue dient uw antwoord gezonden te worden aan:

Afdeling Verrekeningen
Ter attentie van George McAlpin
187 E. 51 Street
New York 22, New York.
Met dank.
Ralph F. Fischer
Alg. Dir. Afd. Verr.

Tom ondertekende de brief met een krullerige, onleesbare handtekening. De andere formulieren borg hij op voor het geval Bob plotseling thuis zou komen, en toen nam hij de telefoon op. Hij had besloten de heer Reddington maar vast een kleine por te geven. Inlichtingen gaf hem het nummer van de heer Reddington en hij draaide het. Mijnheer Reddington was thuis. Tom zette in het kort de situatie uiteen en drukte er zijn verbazing over uit dat de heer Reddington de kennisgeving van de Afdeling Verrekeningen nog niet ontvangen had.

‘Die had toch al een paar dagen geleden verzonden moeten zijn,’ zei Tom. ‘U zult hem beslist morgen krijgen. We zijn hier de laatste tijd zo overstelpt met werk.’

‘Maar ik heb mijn belasting *betaald*,’ zei de verschrikte stem aan het andere eind van de lijn. ‘Het waren allemaal –’

‘Dit soort dingen kan weleens voorkomen, ziet u, als het inkomen op freelancebasis verdiend wordt zonder dat er loonbelasting afgehouden wordt. We hebben uw aangifte uiterst zorgvuldig doorgenomen, mijnheer Reddington. Er is geen vergissing mogelijk. En we zouden niet graag loonbeslag bij de firma of de agent voor wie u werkt laten leggen –’ Hier grinnikte hij even. Een vriendelijk, persoonlijk geginnik verrichtte meestal wonderen. ‘– maar dat zullen we toch moeten doen als u niet binnen achtenveertig uur betaalt. Het spijt me dat de kennisgeving u nog niet bereikt heeft. Zoals ik al zei, we zijn hier de laatste tijd –’

‘Is er daar iemand met wie ik erover praten kan als ik zelf kom?’ vroeg mijnheer Reddington bezorgd. ‘Dat is wel een verdomde hoop geld!’

‘Ach ja, zo iemand is er natuurlijk wel.’ Toms stem werd op dat punt altijd wat gezelliger. Hij klonk nu als een joviale oude kerel van even in de zestig, die misschien wel zo geduldig als wat zou kunnen zijn als de heer Reddington zelf kwam, maar die nog voor geen rooie cent toe zou geven, hoe de heer Reddington ook mocht praten en uitleggen. George McAlpin vertegenwoordigde het Ministerie van Belastingen en Accijnzen van de Verenigde Staten van Amerika, dus. ‘U kunt natuurlijk met *mij* praten,’ zei Tom lizig, ‘maar er is hier absoluut geen sprake van een vergissing, mijnheer Reddington. Ik wil u alleen maar uw tijd niet laten verliezen. U kunt natuurlijk altijd komen als u wilt, maar ik heb hier al uw papieren in mijn hand.’

Stilte. Mijnheer Reddington was beslist niet van plan hem ook maar iets over die papieren te vragen, omdat hij waarschijnlijk niet eens wist waar hij dan mee moest beginnen. Maar als mijnheer Reddington hem vragen zou nu eens uit te leggen waar het

eigenlijk allemaal om ging, dan had Tom een hele hoop poespas bij de hand over netto-inkomen tegen vermeerderd inkomen, debetsaldo tegen inkomensberekening, interest ad zes procent 's jaars vanaf de vervaldatum van de belasting tot het moment van betaling op ieder debetsaldo voorkomend op het oorspronkelijke belastingaangifteformulier, en dat kon hij allemaal debiteren met een trage stem die even onverstoort voortging als een Sherman-tank. Tot nu toe had niemand erop gestaan persoonlijk te komen om er meer van te horen. Mijnheer Reddington was ook al aan het terugkrabbelen. Tom kon het horen aan de stilte.

‘Goed dan,’ zei mijnheer Reddington op een toon alsof hij in elkaar stortte. ‘Ik zal die kennisgeving lezen als ik hem morgen krijg.’

‘Uitstekend, mijnheer Reddington,’ zei hij, en hij hing op.

Tom bleef nog een tijdje zitten giechelen, de palmen van zijn magere handen tussen zijn knieën tegen elkaar gedrukt. Toen sprong hij op, zette Bobs schrijfmachine weer weg, kamde zijn lichtbruine haar keurig voor de spiegel en ging op weg naar Radio City.

3.

‘Hallóóó, Tom, beste jongen!’ zei mijnheer Greenleaf op een toon die goede martini’s, een fijnproeversdiner en een bed voor de nacht beloofde voor het geval hij te moe zou worden om nog naar huis te gaan. ‘Emily, dit is Tom Ripley!’

‘Ik vind het zo fijn kennis met u te maken!’ zei ze hartelijk.

‘Hoe maakt u het, mevrouw Greenleaf?’

Ze was vrijwel helemaal wat hij verwacht had – blond, tamelijk lang en slank, met genoeg vormelijkheid om hem op een afstand te houden en toch met diezelfde naïeve welwillendheid-tegenover-alles die mijnheer Greenleaf ook had. Mijnheer Greenleaf ging hem voor naar de zitkamer. Ja, hij was hier al eens geweest met Dickie.

‘Mijnheer Ripley zit in verzekeringen,’ vertelde mijnheer Greenleaf, en Tom dacht dat hij er waarschijnlijk al wel een paar ophad, of misschien was hij ook wel erg zenuwachtig vanavond, want Tom had hem toch de vorige avond een hele beschrijving gegeven van het reclamebureau waar hij beweerd had te werken.

‘Niet zo’n erg opwindende baan,’ zei Tom bescheiden tegen mevrouw Greenleaf.

Een dienstmeisje kwam de kamer binnen met een blad met martini’s en canapés.

‘Mijnheer Ripley is hier al eens eerder geweest,’ zei mijnheer Greenleaf. ‘Hij kwam hier met Richard.’

‘O ja, werkelijk? Toch geloof ik niet dat ik u ooit ontmoet heb.’ Ze glimlachte. ‘Bent u van New York?’

‘Nee, ik ben van Boston,’ zei Tom. En dat was waar. Ongeveer een halfuur later – precies de goede tijd later, dacht Tom, want de Greenleafs hadden erop gestaan dat hij nog een martini en nóg een dronk – begaven ze zich naar een aan de zitkamer grenzende eetkamer, waar een tafel voor drie gedekt was met kaarsen, enorme donkerblauwe dinerservetten en een koude kip in aspic. Maar eerst was er selderij met mosterdsaus. Tom was er erg dol op. Dat zei hij ook.

‘Maar dat is Richard ook!’ zei mevrouw Greenleaf. ‘Hij hield altijd zo van de manier waarop onze kokkin het klaarmaakt. Jammer dat u niet wat voor hem kunt meenemen.’

‘Ik zal het bij de sokken pakken,’ zei Tom glimlachend, en mevrouw Greenleaf lachte. Ze had hem gezegd dat ze graag wilde dat hij wat zwarte sokken van Brooks Brothers voor Richard meenam, de soort die Richard altijd droeg. De conversatie was saai, het eten geweldig. In antwoord op een vraag van mevrouw Greenleaf zei Tom haar dat hij voor een reclamebureau werkte dat Rothenberg, Fleming en Barter heette. Toen hij het er nog eens over had, noemde hij het opzettelijk Reddington, Fleming en Parker. Mijnheer Greenleaf scheen het verschil niet op te merken. Tom noemde de naam van de firma voor de tweede keer toen hij en mijnheer Greenleaf na het eten alleen in de zitkamer zaten.

‘Ben je in Boston op school geweest?’ vroeg mijnheer Greenleaf.

‘Nee, mijnheer. Ik ben een tijdje naar Princeton gegaan, toen heb ik bij een andere tante in Denver gelogeed en ben toen daar naar de universiteit gegaan.’ Tom wachtte, in de hoop dat mijnheer Greenleaf hem iets over Princeton zou vragen, maar dat deed hij niet. Tom had kunnen praten over het geschiedsonderwijsstelsel, de beperkingen op de campus, de sfeer op de weekenddانسfeestjes, de politieke richtingen van het studentencorps, alles, wat ook maar. Tom was de vorige zomer erg

goed bevriend geweest met een jongerejaars van Princeton, die over niets anders dan Princeton gepraat had, zodat Tom hem ten slotte helemaal leeggepompt had om meer en meer te weten te komen, omdat hij voorzag dat er weleens een tijd zou kunnen komen waarin hij die informatie kon gebruiken. Tom had de Greenleafs verteld dat hij opgevoed was door zijn tante Dottie in Boston. Zij had hem naar Denver gebracht toen hij zestien was en in werkelijkheid had hij daar alleen maar de middelbare school afgelopen, maar in het huis van zijn tante Bea in Denver was een jongeman in de kost die Don Mizell heette en die op de universiteit van Colorado geweest was. Tom had het gevoel alsof hij daar ook geweest was.

‘Nog in iets bijzonder gespecialiseerd?’ vroeg mijnheer Greenleaf.

‘Ik heb mezelf zo’n beetje verdeeld tussen financiële administratie en Engelse stijloefeningen,’ antwoordde Tom met een glimlach, want hij wist dat dit zo’n verschrikkelijk prozaïsch antwoord was dat beslist geen mens erop door zou gaan.

Mevrouw Greenleaf kwam binnen met een fotoalbum en Tom kwam naast haar op de sofa zitten terwijl ze het doorbladerde. Richard die zijn eerste stapje deed. Richard op een afgrijselijke paginagrote kleurenfoto, gekleed en geposeerd als de Blauwe Jongen, met lange blonde krullen. Het album begon pas interessant voor hem te worden toen Richard een jaar of zestien werd, langbenig, slank, terwijl de golf in zijn haar steviger begon te worden. Voor zover Tom zien kon, was hij nauwelijks veranderd tussen zijn zestiende en zijn drie- of vierentwintigste, het tijdstip van de laatste foto’s, en Tom vond het verbazingwekkend hoe weinig die opgewekte, naïeve glimlach veranderde. Tom kon er niets aan doen, maar hij had de indruk dat Richard niet zo erg intelligent was, of misschien ook vond hij het geweldig zich te laten fotograferen en dacht hij dat hij er het best uitzag als hij

zijn mond van oor tot oor opensperde, wat ook niet erg intelligent van hem was.

‘Ik ben er nog niet aan toegekomen deze in te plakken,’ zei mevrouw Greenleaf, terwijl ze hem een stapeltje losse foto’s gaf. ‘Deze zijn allemaal uit Europa.’

Die waren interessanter: Dickie in wat eruitzag als een café in Parijs, Dickie op een strand. Op verscheidene van die foto’s fronste hij.

‘O ja, dit is Mongibello,’ zei mevrouw Greenleaf en ze wees naar de foto waarop Dickie een roeiboot op het strand trok. De achtergrond van de foto werd gevormd door dorre, rotsige bergen en een smalle rand van kleine witte huisjes die langs de kust stonden. ‘En dit hier is dat meisje, de enige andere Amerikaanse die daar woont.’

‘Marge Sherwood,’ voegde mijnheer Greenleaf eraan toe. Hij zat aan de andere kant van de kamer, meer naar voren geleund, en volgde gespannen het foto’s kijken.

Het meisje zat in badpak op het strand, met haar armen om haar knieën, ze zag er gezond en onervaren uit, met korte, verwarde blonde haren – het type van de toffe meid. Er was een goeie foto bij van Richard in shorts, op de balustrade van een terras gezeten. Hij glimlachte, maar het was niet dezelfde glimlach, dacht Tom. Richard zag er op de Europese foto’s evenwichtiger uit.

Tom zag dat mevrouw Greenleaf naar het haardkleedje zat te staren. Hij herinnerde zich het moment aan tafel toen ze gezegd had: ‘Ik wou dat ik nooit van Europa gehoord had!’ en mijnheer Greenleaf eerst een bezorgde blik op haar geworpen had en toen naar hem had geglimlacht, alsof dergelijke uitbarstingen al eens eerder voor waren gekomen. Nu zag hij tranen in haar ogen. Mijnheer Greenleaf stond op en kwam op haar toe.

‘Mevrouw Greenleaf,’ zei Tom teder, ‘ik wil dat u weet dat ik alles zal doen wat ik kan om te zorgen dat Dickie thuiskomt.’

‘God zegen je, Tom, God zegen je.’ Ze drukte Toms hand die op zijn dij lag.

‘Emily, dacht je niet dat het tijd voor je wordt om naar bed te gaan?’ vroeg mijnheer Greenleaf, terwijl hij zich over haar heen bukte.

Tom stond op, toen hij zag dat mevrouw Greenleaf opstond.

‘Ik hoop dat je ons nog eens een bezoekje komt brengen voor je weggaat, Tom,’ zei ze. ‘Sinds Richard weg is krijgen we nog maar zo zelden jongemannen in huis. Ik mis ze.’

‘Ik zal graag nog eens terugkomen,’ zei Tom.

Mijnheer Greenleaf liep met haar de kamer uit. Tom bleef staan, zijn handen in zijn zijden, zijn hoofd hoog opgeheven. In een grote spiegel aan de muur kon hij zichzelf zien: hij was weer de kaarsrechte, zichzelf respecterende jongeman. Hij keek gauw een andere kant uit. Hij deed wat hij doen moest, gedroeg zich op de juiste manier. En toch had hij last van een schuldgevoel. Toen hij zopas tegen mevrouw Greenleaf gezegd had: *Ik zal alles doen wat ik kan...* Nou, toen meende hij het. Hij was niet van plan ook maar iemand voor de gek te houden.

Hij voelde dat hij begon te zweten en probeerde zich te ontspannen. Waar maakte hij zich nu zoveel zorgen over? En hij had zich zo fijn gevoeld vanavond, toen hij dat over tante Dottie gezegd had.

Tom rechtte zich, wierp een blik op de deur, maar de deur was niet opengegaan. Dat was het enige moment geweest die avond waarop hij zich niet op zijn gemak had gevoeld, onwerkelijk, zoals hij zich misschien gevoeld zou hebben als hij gelogen had, en toch was dat zo ongeveer het enige geweest wat waar was: *Mijn ouders stierven toen ik nog heel klein was. Ik ben opgevoed door mijn tante in Boston.*

Mijnheer Greenleaf kwam de kamer weer binnen. Zijn gestalte scheen te trillen en hoe langer hoe groter te worden. Tom knip-

perde met zijn ogen, voelde plotseling een panische angst voor hem, een opwelling hem aan te vallen voor hij zelf aangevallen werd.

‘Als we eens een cognacje probeerden?’ zei mijnheer Greenleaf, terwijl hij een paneel naast de open haard openschoof.

Het is net een film, dacht Tom. Over een minuut zou mijnheer Greenleaf of de stem van iemand anders zeggen: ‘Goed, jongens, *stop!*’ en dan zou hij zich weer ontspannen en opnieuw in Raouls bar zitten met de gin-tonic voor zich. Nee, weer in de Green Cage.

‘Geen trek meer?’ vroeg mijnheer Greenleaf. ‘Je hoeft dit niet op te drinken als je niet wil.’

Tom knikte vaag en mijnheer Greenleaf keek even een beetje besluiteloos, en schonk toen de twee cognacs in.

Een kille angst liep Tom over het lijf. Hij dacht aan wat er de week daarvoor in de drugstore gebeurd was, hoewel het allemaal al voorbij was en hij niet *echt* bang was, hield hij zich voor, niet nu. Er was een drugstore in Second Avenue waarvan hij het telefoonnummer gaf aan mensen die erop stonden hem terug te bellen over hun inkomstenbelasting. Hij gaf het op als het nummer van de Afdeling Verrekeningen waar hij alleen ’s woensdags- en vrijdagmiddags tussen halfvier en vier te bereiken was. Op die uren hing Tom in de buurt van de telefooncel in de drugstore rond en wachtte tot de telefoon begon te rinkelen. Toen de beheerder van de drugstore hem de tweede keer dat hij er kwam wat wantrouwig bekeken had, had Tom gezegd dat hij op een telefoontje van zijn vriendinnetje wachtte. Vorige vrijdag, toen hij de telefoon opgenomen had, had een mannenstem gezegd: ‘Je weet toch waar we het over hebben, niet? We weten waar je woont, als je dus wilt dat we naar je huis komen... Wij hebben het spul voor jou, als jij het voor ons hebt.’ Een opdringerige en toch ontwijkende stem, zodat Tom gedacht had dat het een of ander trucje was, en geen

woord uit had kunnen brengen. En toen: ‘Hoor eens, we komen nu direct. Naar je *huis*.’

Toms benen voelden aan als pudding toen hij uit de telefooncel stapte, en toen had hij de eigenaar van de drugstore gezien, die met wijd opengesperde ogen en een panische uitdrukking op zijn gezicht naar hem stond te staren, en plotseling werd het gesprek hem vanzelf duidelijk; de drogist verkocht stuff en hij was bang dat Tom een rechercheur was die gekomen was om hem met het spul te betrappen. Tom was begonnen te lachen en was toen schaterlachend weggelopen, wankelend nog, want zijn benen waren nog slap van zijn eigen angst.

‘Zit zeker aan Europa te denken?’ klonk de stem van mijnheer Greenleaf.

Tom nam het glas aan dat mijnheer Greenleaf hem aanreikte. ‘Ja, inderdaad,’ zei Tom.

‘Nou, ik hoop dat je een plezierige reis zult hebben, Tom, en ook dat je enige invloed op Richard hebt. Zeg, Emily mag je erg graag. Dat zei ze me net. Ik hoefde het haar niet eens te vragen.’ Mijnheer Greenleaf rolde zijn cognacglas tussen zijn handen. ‘Mijn vrouw heeft leukemie, Tom.’

‘O. Dat is heel erg, niet?’

‘Ja. Het kan zijn dat ze geen jaar meer te leven heeft.’

‘Het spijt me dat te horen,’ zei Tom.

Mijnheer Greenleaf nam een vel papier uit zijn zak. ‘Ik heb hier een lijst van de boten. Ik denk dat de gebruikelijke route via Cherbourg de snelste is, en ook de interessantste. Je neemt dan de boottrein naar Parijs en dan een slaapwagen over de Alpen naar Rome en Napels.’

‘Dat lijkt me fantastisch.’ Het begon nu opwindend voor hem te klinken.

‘Van Napels naar dat dorp van Richard zul je een bus moeten nemen. Ik zal hem over je schrijven – ik vertel hem niet dat je

een afgezant van mij ben,' voegde hij er glimlachend aan toe, 'maar alleen dat we elkaar tegengekomen zijn. Richard moet je maar onderdak geven, maar als hij dat om een of andere reden niet kan, zijn er wel hotels in het stadje. Jij en Richard zullen het wel goed met elkaar kunnen vinden, denk ik. En nu het geld –' Mijnheer Greenleaf glimlachte zijn vaderlijke glimlach. 'Ik zou willen voorstellen je zeshonderd dollar in traveller's cheques te geven, afgezien van je retourbiljet. Lijkt je dat wel goed? Met die zeshonderd moet je er bijna twee maanden rond kunnen komen, en als je meer nodig hebt, dan schrijf je me maar, beste jongen. Je lijkt me geen jongeman die het geld over de balk gooit.'

'Dat lijkt me ruim genoeg, mijnheer.'

De cognac maakte mijnheer Greenleaf hoe langer hoe jovialer en joliger, en Tom hoe langer hoe zwijgzamer en norser. Tom wilde uit die flat weg. En toch wilde hij nog steeds naar Europa gaan en wilde hij dat mijnheer Greenleaf een goede dunk van hem had. Die ogenblikken op de sofa waren ellendiger dan de ogenblikken in de bar, de vorige avond, toen hij zich zo verveeld had, want nu kwam dat overschakelen op een andere versnelling niet. Verscheidene malen stond Tom op met zijn glas in zijn hand en liep naar de haard en weer terug, en toen hij in de spiegel keek, zag hij dat de hoeken van zijn mond neergetrokken waren.

Mijnheer Greenleaf leuterde vergenoegd door over Richard en hemzelf in Parijs, toen Richard tien jaar was. Het was hoegenaamd niet interessant. Als er in de komende tien dagen iets in verband met de politie gebeurde, dacht Tom, zou mijnheer Greenleaf hem wel in huis nemen. Hij kon mijnheer Greenleaf dan vertellen dat hij zijn flat in grote haast onderverhuurd had of zoiets, en zich eenvoudig hier verstoppen. Tom voelde zich afschuwelijk, bijna lichamelijk ziek.

'Mijnheer Greenleaf, ik geloof dat ik maar eens op moet stappen.'

‘Nu al? Maar ik wilde je nog laten zien – Nou ja, het geeft niet. Een ander keer dan.’

Tom wist dat hij had moeten vragen: ‘Wat laten zien?’ en geduldig had moeten blijven zitten terwijl hij hem wat het ook zijn mocht zien liet, maar hij kon het niet opbrengen.

‘Ik wil natuurlijk wel dat je eens een kijkje op de werf komt nemen!’ zei mijnheer Greenleaf vrolijk. ‘Wanneer kan je komen? Alleen tijdens je lunchuurtje zeker. Ik wou dat je Richard kon vertellen hoe de werf er tegenwoordig uitziet.’

‘Ja – met lunchtijd kan ik wel komen.’

‘Bel me maar eens op, wanneer je maar wilt, Tom. Je hebt mijn kaartje met mijn privé-nummer. Als je het me een halfuurtje van tevoren laat weten, laat ik je door een mannetje van je kantoor ophalen en je erheen rijden. Terwijl we het terrein bezichtigen, eten we een broodje en hij rijdt je dan weer terug.’

‘Ik bel u wel op,’ zei Tom. Hij had het gevoel of hij flauw zou vallen als hij nog maar een minuutje langer in die vaag verlichte salon bleef, maar mijnheer Greenleaf grinnikte weer en vroeg hem of hij weleens een bepaald boek van Henry James gelezen had.

‘Het spijt me dat ik het zeggen moet, mijnheer, maar niet dat boek,’ zei Tom.

‘Nou ja, het geeft niet,’ zei mijnheer Greenleaf glimlachend.

Toen gaven ze elkaar de hand, een lange, verstikkende handdruk van mijnheer Greenleaf, en voorbij was het. Maar toen hij in de lift omlaagsuisde, zag Tom dat de pijnlijke, panische uitdrukking nog op zijn gezicht lag. Volkomen uitgeput leunde hij in de hoek van de lift, hoewel hij wist dat hij, zodra hij zijn voet in de vestibule zou zetten, de deur uit zou vliegen en dan maar rennen, rennen, rennen, helemaal tot huis toe.

4.

Naarmate de dagen verliepen begon de atmosfeer van de stad vreemder te worden. Het was alsof er iets uit New York verdwenen was – de realiteit of de belangrijkheid ervan – en de stad alleen voor hem een voorstelling gaf, een kolossale voorstelling met zijn bussen, taxi's en haastige mensen op de trottoirs, zijn televisieshows in alle bars van Third Avenue, zijn filmtenten, bij klaarlichte dag verlicht, en de geluidseffecten van duizenden toeterende claxons en menselijke stemmen die volkomen doelloos praatten. Alsof op het moment waarop zijn boot op zaterdag van de pier af zou varen, de hele stad New York met een zachte *plof* in elkaar zou zakken, als een stapel kartonnen dozen op een stelling.

Het kan ook zijn dat hij bang was. Hij had een afschuw van water. Hij was nog nooit op het water geweest, behalve van New York naar New Orleans en weer terug naar New York, maar toen had hij op een bananenboot gewerkt, het grootste deel van de tijd in het ruim, en was het nauwelijks tot hem doorgedrongen dat hij op het water was. De weinige keren dat hij aan dek was gekomen, had de aanblik van het water hem eerst bang, vervolgens misselijk gemaakt, en hij was altijd weer naar het ruim gerend, waar hij zich, in tegenstelling tot wat de mensen zeiden, beter gevoeld had. Zijn ouders waren in Boston Harbour verdronken, en Tom had altijd gedacht dat dat er waarschijnlijk iets mee te maken had, want hij was al zo lang als hij zich herinneren kon bang voor water geweest

en hij had nooit leren zwemmen. Tom kreeg een misselijk, leeg gevoel ergens in het diepste van zijn maag als hij eraan dacht dat hij over nog geen week water onder zich zou hebben, kilometers diep water, en dat hij er zonder enige twijfel het grootste deel van de tijd naar zou moeten kijken, want mensen op oceaanstomers brengen nu eenmaal de meeste tijd aan dek door. En het was wel bijzonder onchic om zeeziek te zijn, begreep hij. Hij was nog nooit zeeziek geweest, maar hij was er die laatste dagen verscheidene malen heel na aan toe als hij alleen maar aan die reis naar Cherbourg dacht.

Hij had Bob Delancey gezegd dat hij over een week ging verhuizen, maar hij had niet gezegd waarheen. Het scheen Bob trouwens toch niet te interesseren. Ze zagen elkaar maar nauwelijks in die kamer in de Fifty-first Street. Tom was naar het huis van Marc Priminger in East-Forty-fifth Street gegaan – hij had de sleutels nog – om een paar dingen op te halen die hij vergeten had, en hij was erheen gegaan op een uur waarop hij dacht dat Marc niet thuis zou zijn, maar Marc was binnengekomen met zijn nieuwe huisgenoot, Joel, een magere sukkel van een jongeman die voor een reclamebureau werkte, en Marc had, ter wille van Joel, een van zijn overvriendelijke ‘Doe toch-alsjeblieft-*precies*-wat-je-wilt’ rollen gespeeld, maar als Joel er niet geweest was, zou Marc hem uitgevloekt hebben in een taal die zelfs een Portugese zeeman niet had durven gebruiken. Marc (zijn doopnaam was, niet te geloven, Marcellus) was een ellendige hufter van een man, met een privé-inkomen en een hobby: hij hielp jongemannen die tijdelijk in financiële moeilijkheden zaten door hen in zijn twee verdiepingen hoge huis met drie slaapkamers op te nemen en dan net te doen of hij God was door hun te vertellen wat ze in huis wel of niet mochten doen, en hun adviezen te geven met betrekking tot hun manier van leven en hun baantjes, over het algemeen nog rotadviezen ook. Tom was daar drie maanden gebleven, hoewel Marc

wel bijna de helft van die tijd in Florida geweest was, zodat hij het hele huis voor zichzelf had, maar toen Marc terug was gekomen, had hij een enorme heibel gemaakt over een paar gebroken glaasjes – Marc die weer net deed of hij God was, de Strenge Vader – en toen was Tom toch eindelijk eens een keertje kwaad genoeg geworden om voor zichzelf op te komen en hem het een en ander terug te zeggen. Waarop Marc hem eruit gesmeten had, nadat hij eerst nog drieënzestig dollar opgestreken had voor het gebroken glaswerk. Die ouwe vrek! Hij had een ouwe vrijster moeten zijn, dacht Tom, aan het hoofd van een meisjesschool. Tom had er enorm veel spijt van dat hij ooit Marc Priminger ontmoet had, en hoe gauwer hij Marcs domme varkensoogjes, zijn massieve kaken, zijn lelijke handen met de opzichtige ringen (waarmee hij door de lucht zwaaide als hij iedereen zijn bevelen gaf) zou vergeten, des te gelukkiger zou hij zijn.

De enige van zijn kennissen aan wie hij wel iets over zijn Europese reis wilde vertellen, was Cleo, en op de donderdag voor hij afreisde ging hij haar opzoeken. Cleo Dobelle was een klein, slank, donkerharig meisje wier leeftijd zo ergens tussen de drieëntwintig en de dertig moest schommelen, Tom wist het niet; ze woonde bij haar ouders in Gracie Square en schilderde op een minuscule manier – inderdaad een *heel* minuscule manier – op stukjes ivoor die niet groter dan postzegels waren en die je door een vergrootglas bekijken moest; Cleo gebruikte dan ook een vergrootglas als ze aan het schilderen was. ‘Maar denk je eens in wat een gemak dat is, dat ik *al* mijn schilderijen in een sigarenkistje mee kan nemen! Andere schilders hebben kamers en kamers nodig om hun doeken op te bergen!’ zei Cleo. Cleo woonde in haar eigen kamers met een klein bad en een kleine keuken aan de achterkant van het woongedeelte van haar ouders, en in Cleo’s appartement was het altijd donker omdat het nergens op uitkeek, alleen maar op een heel kleine achtertuin die zo met ailanthusbomen overwoekerd

was dat alle licht buitengesloten werd. Cleo had altijd de lichten aan, een schemerige verlichting, die op welk uur van de dag ook een nachtelijke sfeer aan haar kamers gaf. Met uitzondering van de avond toen Tom haar ontmoet had, had hij Cleo alleen in nauwsluitende fluwelen broeken van alle mogelijke kleuren en vrolijk gestreepte zijden hemden gezien. Vanaf die allereerste nacht, toen Cleo hem gevraagd had de volgende avond in haar flat te komen eten, hadden ze elkaar graag gemogen. Cleo had hem altijd in haar flat gevraagd en op de een of andere manier was nooit de gedachte in hen op gekomen dat hij haar eigenlijk ook best eens mee uit eten zou kunnen vragen of naar de schouwburg meenemen of een van die gewone dingen zou kunnen doen waarvan je verwacht dat een jongeman ze met een meisje doet. Ze verwachtte helemaal niet van hem dat hij bloemen of boeken of bonbons voor haar mee zou brengen als hij bij haar kwam eten of een cocktail drinken, hoewel Tom soms inderdaad weleens een klein cadeautje voor haar meebracht, omdat ze dat zo fijn vond. Cleo was de enige aan wie hij vertellen kon dat hij naar Europa ging en waarom. En dat deed hij.

Cleo was zeer gefascineerd, zoals hij ook wel geweten had. Haar rode lippen gingen vaneen in haar lange, bleke gezicht en ze bracht haar handen omlaag op haar fluwelen dijen en riep: ‘*Tom-mie!* Maar dat is gewoon té fantastisch! Het is net iets uit Shakespeare of zoiets!’

Dat was nu precies wat Tom ook gedacht had. En dat was nu precies wat hij nodig had, dat iemand hem dat zei.

Cleo scharrelde de hele avond om hem heen, vroeg hem of hij dit wel had en dat, Kleenex en verkoudheidspillen en wollen sokken, want in Europa begon het te regenen in de herfst, en zijn inenting. Tom zei dat hij zich uitstekend voorbereid voelde.

‘Maar doe me alsjeblieft geen uitgeleide, Cleo. Ik wil niet weggebracht worden.’

‘Allicht niet!’ zei Cleo, want ze begreep het volkomen.

‘O, Tommie, wat fijn zal dat zijn! Zul je me alles schrijven wat er met Dickie gebeurt? Jij bent de enige van degenen die ik ken die ooit om een bepaalde *reden* naar Europa gegaan is.’

Hij vertelde haar over zijn bezoek aan de scheepswerf van de heer Greenleaf in Long Island, de kilometers lange rijen tafels met machines die glanzende metalen onderdelen maakten, hout vernisten en polijstten, over de droogdokken met bootskeletten in alle mogelijke afmetingen, en hij imponeerde haar met de termen die de heer Greenleaf gebruikt had – luikhoofden, berghouten, kolsems en knikken. Hij beschreef het tweede dineetje in het huis van de heer Greenleaf, toen de heer Greenleaf hem een polshorloge cadeau had gedaan. Hij liet Cleo het polshorloge zien, wel geen fabelachtig duur polshorloge, maar toch een uitstekend horloge en precies van het type dat Tom zelf uit had kunnen kiezen – een effen witte wijzerplaat met elegante zwarte Romeinse cijfers in een eenvoudig glad montuur met een alligatorleren bandje.

‘Alleen omdat ik toevallig een paar dagen eerder gezegd had dat ik geen horloge had,’ zei Tom. ‘Hij heeft me echt helemaal als een zoon geadopteerd.’ En Cleo was ook de enige die hij kende aan wie hij dat zeggen kon.

Cleo zuchtte. ‘Mannen! Jullie hebben ook altijd alle geluk. Zo-iets zou een meisje nou nooit kunnen overkomen. Mannen zijn zo vrij!’

Tom glimlachte. Hij had dikwijls juist eerder de indruk dat het omgekeerd was. ‘Zijn dat soms je lamskoteletten die aan staan te branden?’

Cleo sprong met een gilletje op.

Na het eten liet ze hem een stuk of vijf, zes van haar laatste schilderijen zien, een paar romantische portretten van een jongeman die ze allebei kenden, in wit hemd met open boord, drie denkbeeldig landschappen van een oerwoudachtig land, geïnspireerd door het uitzicht op de ailanthusbomen uit haar raam.

Het haar van de kleine apen in de schilderijtjes was werkelijk verbazingwekkend goed weergegeven, dacht Tom. Cleo had een heleboel penselen waar maar één haar in zat, en zelfs die varieerden nog van betrekkelijk grof tot extra dun. Ze dronken bijna twee flessen Médoc uit de drankkast van haar ouders en Tom kreeg zo'n slaap dat hij wel de hele nacht had kunnen blijven waar hij lag, op de vloer – dikwijls hadden ze naast elkaar geslapen op de twee grote berevellen voor de haard, en dat was ook weer een van die fijne dingen van Cleo, dat ze nooit wilde of verwachtte dat hij iets met haar wilde beginnen, en dat had hij ook nooit – maar deze keer hees Tom zich om kwart voor twaalf overeind en nam afscheid. 'Ik zie je dus zeker niet meer?' vroeg Cleo neerslachtig bij de deur.

'O, over een week of zes ben ik wel weer terug,' zei Tom, hoewel hij dat helemaal niet dacht. Plotseling bukte hij zich en drukte een stevige, broederlijke kus op haar ivoren wang. 'Ik zal je missen, Cleo.'

Ze kneep in zijn schouder, het enige lichamelijke contact dat ze hem ooit gegund had. 'Ik zal je missen,' zei ze.

De volgende dag deed hij de boodschappen die mevrouw Greenleaf hem bij Brooks Brothers opgedragen had, de twaalf paren zwarte wollen sokken en de badjas. Mevrouw Greenleaf had niets over de kleur van de badjas gezegd. Dat liet ze aan hem over, zei ze. Tom koos een donkerbruin flanellen exemplaar met marineblauwe ceintuur en revers uit. Het was volgens Tom wel niet de mooiste van het stel, maar hij had zo'n idee dat dit precies was wat Richard gekozen zou hebben, en dat Richard er weg van zou zijn. Hij liet de sokken en de badjas op de rekening van de Greenleafs zetten. Hij zag een zwaar katoenen sporthemd met houten knopen dat hij erg mooi vond en dat hij ook makkelijk op de rekening van de Greenleafs had kunnen zetten, maar hij deed het niet. Hij kocht het met zijn eigen geld.

5.

De ochtend van zijn vertrek, die ochtend waar hij met blijde opgewondenheid naar uitgekeken had, kreeg een afschuwelijk begin. Terwijl Tom de steward naar zijn hut volgde, wenste hij er zichzelf geluk mee dat zijn verklaring tegenover Bob, dat hij zich per se niet naar de boot wilde laten brengen, resultaat gehad had, maar net op het moment toen hij zijn hut binnenging steeg een bloedstollend gekrijs op. 'Waar is al de champagne, Tom? We zitten te wachten!'

'Man, wat een rothok is dit! Waarom vraag je ze niet iets fatsoenlijks?'

"Tommie, neem je *mij* mee?' Dat kwam van Ed Martins vriendinnetje, die Tom niet uit kon staan.

Daar waren ze allemaal, voor het merendeel Bobs luizige vrienden, nonchalant op zijn bed, op de vloer uitgestrekt, overall. Bob was erachter gekomen dat hij vertrok, maar Tom had nooit gedacht dat hij zoiets zou doen. Het kostte Tom heel wat zelfbeheersing om op een ijzige toon te zeggen: 'Er *is* geen champagne.' Hij probeerde hen allemaal te groeten, probeerde te glimlachen, maar hij had wel als een kind in tranen uit kunnen barsten. Hij keek Bob aan met een lange, vernietigende blik, maar Bob was al aangeschoten van het een of ander. Er waren maar heel weinig dingen die hem kregel maakten, dacht Tom, om zichzelf te rechtvaardigen, maar dit was er één van: zulke luidruchtige verrassingen als dit, het canaille, de vulgaire klootzakken, hij had gedacht dat

hij ze achter zich gelaten had toen hij de loopplank over liep, en nu lagen ze uitgerekend door de hele hut heen waar hij de eerstkomende vijf dagen door zou brengen!

Tom liep naar Paul Hubbard, de enige fatsoenlijke kerel die er in de kamer aanwezig was, en ging naast hem op de korte, ingebouwde sofa zitten. ‘Dag Paul,’ zei hij kalm. ‘Sorry voor al die herrie.’

‘O!’ zei Paul honend. ‘Hoelang blijf je weg? – wat is er met je, Tom? Ben je beroerd?’

Het was afschuwelijk. Het ging maar door, het lawaai en het gelach en de meisjes die het bed bevoelden en in de wc keken. God zij dank waren de Greenleafs niet gekomen om hem uitgeleide te doen! Mijnheer Greenleaf moest voor zaken naar New Orleans en mevrouw Greenleaf had, toen Tom haar die morgen opgebeld had om afscheid van haar te nemen, gezegd dat ze zich niet helemaal in orde voelde, zodat ze niet naar de boot kon komen.

Ten slotte haalde Bob of iemand anders een fles whisky tevoorschijn en begonnen ze allemaal te drinken uit de twee glazen die in de badkamer stonden, en toen kwam er een steward met een blad met glazen. Tom weigerde iets te drinken. Hij zweette zo erg dat hij zijn jasje uittrok om er geen vlekken in te krijgen. Bob kwam op hem toe en duwde hem met geweld een glas in zijn hand en Bob maakte nu niet direct grapjes, zag Tom, en hij wist ook waarom – omdat hij een maand lang Bobs gastvrijheid genoten had, en dan kon hij toch tenminste een vrolijk gezicht trekken, maar Tom kon al net zo min een vrolijk gezicht zetten als wanneer zijn gezicht van graniet geweest was. En wat zou het ook eigenlijk als ze hem hierna allemaal haatten, dacht hij, wat verloor hij daarmee?

‘Ik pas hier net in, Tommie,’ zei het meisje. dat vastbesloten was ergens in te passen en met hem mee te gaan. Ze had zich zijdelings in een nauwe kast gewrongen die ongeveer de afmetingen van een bezemkast had.

‘Ik zou best eens willen zien dat Tom met een meisje in zijn hut betrapd werd!’ zei Ed Martin lachend.

Tom keek hem woest aan. ‘Laten we hier weggaan, wat frisse lucht happen,’ fluisterde hij tegen Paul.

De anderen maakten zoveel lawaai dat niemand merkte dat ze weggingen. Ze gingen in de buurt van de achtersteven aan de railing staan. Het was een zonloze dag en de stad rechts van hen was al als een ver, grijs land waar hij van ergens midden op de oceaan naar had kunnen kijken – als die ellendelingen in zijn hut er niet geweest waren.

‘Waar heb jij eigenlijk uitgehangen?’ vroeg Paul. ‘Ed belde me op dat je wegging. Ik heb je in geen weken gezien.’

Paul was een van de mensen die dachten dat hij voor Associated Press werkte. Tom bedacht een mooi verhaal over een opdracht waar hij voor uitgezonden was. Misschien het Midden-Oosten, zei Tom. Hij zei het zo dat het nogal geheim klonk. ‘En ik heb de laatste tijd ook een heleboel nachtwerk gehad,’ zei Tom, ‘daarom heb ik me niet zoveel laten zien. Het is verdornd aardig van je dat je me weg bent komen brengen.’

‘Ik had vanmorgen geen les.’ Paul nam zijn pijp uit zijn mond en glimlachte. ‘Niet dat ik anders niet toch gekomen zou zijn, waarschijnlijk tenminste. Altijd wel een oud smoesje te vinden!’

Tom glimlachte. Paul gaf om zijn brood te verdienen muziekles aan een meisjesschool in New York, maar hij zat liever in zijn eigen tijd muziek te componeren. Tom kon zich niet meer herinneren hoe hij Paul had leren kennen, maar hij herinnerde zich wel dat hij eens met een stel andere mensen naar zijn flat aan Riverside Drive gegaan was voor een zondagse brunch, en Paul had toen enkele van zijn eigen composities op de piano gespeeld en daar had Tom immens van genoten. ‘Kan ik je iets aanbieden? We zullen eens kijken of we de bar kunnen vinden,’ zei Tom.

Maar juist toen kwam er een steward tevoorschijn die op een

gong sloeg en riep: 'Bezoekers van boord, alstublieft! Alle bezoekers van boord!'

'Dat ben ik,' zei Paul.

Ze gaven elkaar een hand, sloegen elkaar op de schouders, beloofden elkaar prentbriefkaarten te schrijven. En toen was Paul weg.

De bende van Bob zou wel tot de laatste minuut blijven, dacht hij, waarschijnlijk zouden ze van boord gevloekt moeten worden. Tom draaide zich plotseling om en rende een smalle, ladderachtige trap op. Boven aan de trap werd hij geconfronteerd met een bordje UITSLUITEND TWEDE KLAS dat aan een ketting hing, maar hij slingerde zijn been over de ketting en stapte op het dek. Ze zouden er toch wel geen bezwaar tegen hebben dat een eersteklaspassagier naar de tweede klas ging, dacht hij. Hij kon het niet verdragen, de bende van Bob weer te moeten zien. Hij had Bob een halve maand huur betaald en hem als afscheidscadeau een goed hemd en een das gegeven. Wat wilde Bob nog meer?

Het schip voer al toen Tom pas weer naar zijn hut durfde te gaan. Heel behoedzaam liep hij de hut binnen. Leeg. De keurige blauwe spreij lag weer glad. De asbakken waren schoon. Aan niets was te zien dat ze er ooit geweest waren. Tom ontspande zich en glimlachte. Dat was nog eens service! De mooie oude traditie van de Cunard Line, Brits zeemanschap en alles wat erbij hoorde! Hij zag een grote fruitmand op de vloer naast zijn bed staan. Gretig pakte hij het witte envelopje. Op het kaartje dat erin zat stond:

Bon voyage en God zegen je, Tom.

Onze beste wensen vergezellen je.

Emily en Herbert Greenleaf

De mand had een groot hengsel en was helemaal in geel cellofaan verpakt – er zaten appels en peren en druiven en een paar snoeprepen en verscheidene kleine flesjes likeur in. Tom had nog nooit een goede-reis-mandje gekregen. Voor hem waren dat altijd van die dingen geweest die je voor fantastische prijzen in de etalages van bloemisten zag staan en waar je alleen maar om lachte. Nu zat hij zelf met tranen in zijn ogen, en plotseling sloeg hij zijn handen voor zijn gezicht en begon te snikken.

6.

Hij was in een kalme, welwillende stemming, maar helemaal niet in voor gezelligheid. Hij had zijn tijd nodig om te denken en hij voelde er niets voor mensen van het schip tegen te komen, niemand van hen, hoewel hij, als hij de mensen met wie hij aan tafel zat tegenkwam, hen opgewekt groette en glimlachte. Hij begon een rol op het schip te spelen, de rol van een serieuze jongeman die een serieuze baan voor zich had. Hij was wellevend, beheerst, beschaafd en in gedachten verzonken.

Hij had plotseling in een gril een pet willen hebben en er een gekocht in de herenmodezaak, een conservatieve blauwgrijze pet van zachte Engelse wol. De klep kon hij over bijna zijn hele gezicht trekken als hij een dutje in zijn dekstoel wilde doen, of als hij eruit wilde zien alsof hij een dutje deed. Een pet was wel het veelzijdigste van alle hoofddeksels, dacht hij, en hij vroeg zich af waarom hij er nooit eerder aan gedacht had er een te dragen. Hij kon er, al naar de manier waarop hij hem droeg, uitzien als een herenboer, een bandiet, een Engelsman, een Fransman of een pure Amerikaanse excentriek. In zijn hut amuseerde Tom zich ermee voor de spiegel. Hij had altijd gedacht dat hij het saaieste gezicht van de wereld had, een gezicht dat je onmiddellijk weer vergat, met een uitdrukking van volgzzaamheid die hij niet begrijpen kon, en ook een uitdrukking van vage schrik, die hij nooit weg had kunnen wissen. Een echt conformistengezicht, dacht hij. De pet veranderde dat allemaal. Het ding gaf hem iets provinciaals,

Greenwich, Connecticut, de provincie. Nu was hij een jongeman met een privé-inkomen, nog niet zo lang geleden uit Princeton vertrokken, misschien. Hij kocht een pijp die een passend geheel met de pet moest vormen.

Hij begon een nieuw leven. Weg met al die derderangsmensen waar hij in de afgelopen drie jaren in New York mee rondgehangen had en die hij om zich heen had laten hangen. Hij voelde zich zoals hij zich voorstelde dat immigranten zich voelden als ze alles in een of ander vreemd land achter zich gelaten hadden, hun vrienden en verwanten en de fouten die ze begaan hadden, en scheep gingen naar Amerika. Een schone lei! Wat er ook met Dickie gebeurde, hij zou zich goed van zijn taak kwijten en mijnheer Greenleaf zou weten dat hij dat gedaan had, en hem ervoor respecteren. Als het geld van mijnheer Greenleaf op was, kon het best zijn dat hij niet terugkwam naar Amerika. Misschien kreeg hij wel een interessante baan in een hotel, om maar eens iets te noemen, ergens waar ze een pientere en representatieve knaap nodig hadden die Engels sprak. Of misschien werd hij wel vertegenwoordiger voor de een of andere Europese firma, waarvoor hij de hele wereld door moest reizen. Of misschien kwam er iemand opdagen die nu net precies zo'n jongeman als hij nodig had, die auto kon rijden, snel kon rekenen, die een oude grootmoeder gezellig kon bezighouden of iemands dochter naar een bal begeleiden. Hij was veelzijdig en de wereld was zo groot! Hij zwoer bij zichzelf dat hij, als hij eenmaal een baantje gekregen had, het ook zou houden. Geduld en volharding! Opwaarts en voorwaarts!

'Hebt u *De ambassadeur* van Henry James?' vroeg Tom de officier die met de bibliotheek van de eerste klas belast was. Het boek stond niet in de kast.

'Het spijt me, maar dat hebben we niet, mijnheer,' zei de officier.

Tom was teleurgesteld. Het was het boek waarvan mijnheer Greenleaf hem gevraagd had of hij het gelezen had. Tom had het gevoel dat hij het moest lezen. Hij liep naar de bibliotheek van de tweede klas. Hij vond het boek in de kast, maar toen hij het uit liet schrijven en zijn hutnummer opgaf, zei de bibliotheekbediende hem dat het hem speet, maar dat eersteklaspassagiers geen boeken uit de bibliotheek van de tweede klas mochten nemen. Daar was Tom al bang voor geweest. Hij zette het boek gedwee weer terug, hoewel het zo makkelijk, zo heel makkelijk geweest zou zijn even vlug naar de kast te lopen en het boek onder zijn jasje te laten glijden.

's Morgens slenterde hij verscheidene malen het dek rond, maar heel langzaam, zodat de mensen die puffend en blazend hun ochtendgezondheidswandelingetje maakten hem altijd twee of drie keer tegenkwamen voordat ze eenmaal hun ronde gemaakt hadden, en daarna installeerde hij zich in zijn dekstoel voor een kop bouillon en om nog wat verder na te denken over zijn eigen bestemming. Na de lunch beuzelde hij wat in zijn hut rond, zich koesterend in de privacy en het comfort ervan, zonder ook maar iets te doen. Soms ging hij in de schrijfkamer zitten en pende op het postpapier van het schip nadenkend brieven neer aan Marc Priminger, Cleo, de Greenleafs. De brief aan de Greenleafs begon met een beleefde groet en een bedankje voor de bon-voyagemand en de comfortabele hut, maar hij amuseerde zich ermee er nog een denkbeeldige later gedateerde alinea aan toe te voegen over hoe hij Dickie gevonden had en met hem in zijn huis in Mongibello woonde, over de langzame, maar gestadige vorderingen die hij maakte met Dickie ertoe over te halen naar huis te gaan, over het zwemmen, het vissen, het caféleven, en hij werd er zo door meegesleept dat het wel acht of tien velletjes zo doorging en aangezien hij wist dat hij er toch nooit een letter van zou posten, schreef hij maar verder dat Dickie niet romantisch in

Marge geïnteresseerd was (hij gaf een complete karakteranalyse van Marge), dus dat het niet Marge was die Dickie tegenhield, hoewel mevrouw Greenleaf gedacht had dat dat het weleens kon zijn, etc. etc., tot de tafel overdekt was met papier en de eerste gong voor het diner kwam.

Op een andere middag schreef hij een beleefd briefje aan tante Dottie:

Lief Tantetje [zo noemde hij haar maar zelden in een brief en nooit in haar gezicht],

Zoals je aan het postpapier kunt zien, ben ik in volle zee. Een onverwacht zakelijk aanbod dat ik je nu niet uit kan leggen. Ik moest nogal plotseling vertrekken, daarom kon ik niet naar Boston komen en dat spijt me, want het kan wel maanden of zelfs jaren duren voor ik terugkom. Ik wilde alleen dat je je geen zorgen maakt en me geen cheques meer stuurt, dank je. Heel erg bedankt nog voor die laatste van een maand of zo geleden. Daarna zul je er wel geen meer gestuurd hebben, denk ik. Ik voel me prima en buitengewoon gelukkig.

Liefs, Tom

Het had geen zin haar het beste met haar gezondheid te wensen. Ze was zo sterk als een os. Hij voegde er nog aan toe:

ps: Ik heb geen idee wat mijn adres zal zijn, dus ik kan je er geen geven.

Daardoor voelde hij zich prettiger, want dit sneed hem definitief van haar af. Hij hoefde haar nooit meer te schrijven waar hij was.

Geen vals vorsende brieven meer, met die sluwe vergelijkingen van hem met zijn vader, de miezerige cheques voor vreemde bedragen van zes dollar en achtenveertig cent en twaalf dollar vijfennegentig, alsof ze nog een beetje overhad van de laatste rekeningen die ze betaald had, of iets teruggebracht had naar een winkel en hem het geld toegegooid had, als een kruimeltje. Als je rekende wat tante Dottie hem, met haar inkomen, had kunnen sturen, waren die cheques een belediging. Tante Dottie hield vol dat zijn opvoeding haar meer gekost had dan zijn vader met zijn verzekering nagelaten had, en misschien was dat ook wel zo, maar dat hoefde ze hem toch niet voortdurend onder zijn neus te wrijven? Wreef een mens zoiets een kind onder de neus? Zoveel tantes en zelfs vreemden voedden een kind helemaal voor niets op en waren er nog blij mee ook.

Na zijn brief aan tante Dottie stond hij op en ging wat aan dek wandelen, om het van zich af te zetten. Schrijven aan haar maakte hem altijd kwaad. Hij haatte die beleefdheid tegenover haar. En toch had hij tot nu toe altijd gewild dat ze wist waar hij was, omdat hij die miezerige cheques van haar altijd nodig gehad had. Hij had wel twintig brieven met zijn adresveranderingen aan tante Dottie moeten schrijven. Maar nu had hij haar geld niet meer nodig. Hij zou zorgen dat hij er niet meer afhankelijk van was, nooit meer.

Plotseling moest hij aan een zomerdag denken toen hij een jaar of twaalf was en hij met tante Dottie en een vriendin van haar een ritje gemaakt had; ze waren toen ergens in een verkeersopstopping vast komen te zitten, de auto's stonden bumper aan bumper. Het was een hete zomerdag geweest en tante Dottie had hem er met de thermosfles op uit gestuurd om bij een benzinstation wat ijsgekoeld water te halen, en plotseling was het verkeer weer in beweging gekomen. Hij herinnerde zich dat hij tussen enorme, stapvoets rijdende auto's gehold had, voortdurend op het punt het

portier van tante Dotties wagen aan te raken zonder dat hij er kans toe gezien had, omdat ze zo snel als ze kon stapvoets was blijven rijden en niet bereid was om ook maar een minuutje op hem te wachten, en al die tijd uit het raampje geroepen had: ‘Kom, schiet op, schiet op, slome duikelaar!’ Toen hij eindelijk kans had gezien de wagen te bereiken en erin te springen, terwijl de tranen van teleurstelling en woede langs zijn wangen liepen, had ze opgewekt tegen haar vriendin gezegd: ‘Mietje! Hij is een mietje, van top tot teen. Precies als zijn vader!’ Het was een wonder dat hij nog zo goed uit zo’n behandeling tevoorschijn gekomen was. En, vroeg hij zich af, waarom dacht tante Dottie eigenlijk dat zijn vader een mietje geweest was? Kon ze, had ze ooit ook maar één ding opgenoemd? Nee.

Terwijl hij in zijn dekstoel lag, moreel gesterkt door de luxe omgeving en inwendig door de overvloed van goed toebe-reid voedsel, probeerde hij een objectieve blik op zijn verleden te werpen. De afgelopen vier jaren waren voor het merendeel verknoeid geweest, dat viel niet te ontkennen. Een hele reeks toevallige baantjes, lange, penibele tussenpozen met helemaal geen baantje en de daaruit voortvloeiende demoralisering omdat hij geen geld had, en het dan maar weer aanleggen met stomme, idiote mensen om niet eenzaam te zijn, of omdat ze hem een tijd-lang iets aan konden bieden, zoals Marc Priminger gedaan had. Het was nu niet direct een staat van dienst om trots op te zijn, in aanmerking genomen dat hij met zulke grote ambities naar New York gekomen was. Hij had acteur willen worden, hoewel hij op zijn twintigste geen flauw vermoeden had gehad van de moeilijkheden, de noodzakelijke opleiding of zelfs maar het noodzakelijke talent. Hij had gedacht dat hij het noodzakelijke talent had, en dat het enige wat hij te doen had was een regisseur een paar van zijn originele eenmansparodieën te laten zien – mevrouw Roosevelt bezig met het schrijven van ‘Mijn Dag’ na een bezoek aan een

kliniek voor ongehuwde moeders bijvoorbeeld – maar de eerste drie afwijzingen hadden al zijn moed en hoop vernietigd. Hij had geen geldreserve, zodat hij het baantje op de bananenboot maar had aangenomen, die hem tenminste van New York weggevoerd had. Hij was bang geweest dat tante Dottie de politie gebeld had om hem in New York te zoeken, hoewel hij niets verkeerd had gedaan in Boston, alleen maar weggelopen was om zijn eigen weg in de wereld te zoeken, zoals al zoveel miljoenen jongemannen vóór hem gedaan hadden.

Zijn voornaamste fout was geweest dat hij het nooit ergens uit had kunnen houden, dacht hij, zoals toen hij dat boekhoudersbaantje had in het warenhuis dat misschien wel ergens toe geleid zou hebben, als hij maar niet zo volslagen ontmoedigd was geweest door de traagheid van de promotieprocedure in warenhuizen. Nu ja, tot op zekere hoogte gaf hij tante Dottie wel de schuld van zijn gebrek aan doorzettingsvermogen, want zij had het hem, toen hij jonger was, nooit als een verdienste aangerekend als hij een baantje wel volgehouden had – zoals dat van krantenbezorger toen hij dertien was. Hij had een zilveren medaille van de krant gewonnen voor ‘Hoffelijkheid, Dienstbetoon en Betrouwbaarheid’. Het was alsof hij op een ander iemand terugkeek als hij zich die tijd herinnerde, een broodmagere, snotterende zielepoot met een eeuwig verkouden neus, die het toch nog klaargespeeld had om een medaille voor hoffelijkheid, dienstbetoon en betrouwbaarheid te winnen. Tante Dottie haatte hem als hij verkouden was; dan nam ze haar zakdoek en draaide bijna zijn neus eraf als ze hem schoonmaakte.

Tom kromp in zijn dekstoel ineen toen hij eraan dacht, maar hij deed het op een elegante manier en hij trok onmiddellijk de vouw in zijn broek weer recht.

Hij herinnerde zich de geloften die hij, zelfs al toen hij pas acht jaar was, bij zichzelf had afgelegd om van tante Dottie weg

te lopen, de heftige scènes die hij zich voorgesteld had – tante Dottie die probeerde hem in huis vast te houden, terwijl hij haar met zijn vuisten sloeg, haar op de grond slingerde en haar de strot dichtkneep, en ten slotte de grote broche van haar jurk rukte en haar er wel een miljoen keer mee in haar keel stak. Op zijn zeventiende was hij inderdaad weggelopen en weer teruggebracht, en op zijn twintigste had hij het weer gedaan en was het hem gelukt. En het was verbazingwekkend en gewoon zelig hoe naïef hij geweest was, hoe weinig hij afgeweten had van de manier waarop het er in de wereld toeging, alsof hij zoveel van zijn tijd verbruikt had met tante Dottie te haten en plannen te ontwerpen om te ontsnappen, dat hij niet genoeg tijd meer gehad had om te leren op te groeien. Hij herinnerde zich hoe hij zich gevoeld had toen hij tijdens zijn eerste maand in New York uit het pakhuisbaantje ontslagen was. Hij had dat baantje nog geen twee weken volgehouden, omdat hij niet sterk genoeg geweest was om acht uur per dag kisten met sinaasappelen op te tillen, maar hij had zijn best gedaan en zich helemaal kapot gewerkt om maar te proberen het baantje te houden, en hij herinnerde zich hoe verschrikkelijk onrechtvaardig hij het gevonden had toen ze hem ontslagen hadden. Hij herinnerde zich dat hij toen tot de conclusie gekomen was dat de wereld vol met Simon Legrees was, en dat je een beest moest zijn, even sterk als de krachtpatsers die met hem in het pakhuis werkten, of van honger omkomen. Hij herinnerde zich dat hij vlak daarna een brood van een delicatessentoonbank gestolen had en het mee naar huis genomen en verslonden had, met de gedachte dat de wereld hem wel een brood verschuldigd was, en meer nog.

‘Mijnheer Ripley?’ Een van de Engelse vrouwen die de vorige dag tijdens de thee met hem op de sofa gezeten hadden, boog zich over hem heen. ‘We dachten dat u misschien wel zin had om een robber met ons te komen bridgen in de speelkamer? We beginnen over ongeveer een kwartiertje.’

Tom ging beleefd rechtop zitten in zijn stoel. ‘Heel vriendelijk bedankt, maar ik geloof dat ik liever buiten blijf zitten. Bovendien ben ik niet zo goed in bridgen.’

‘O, maar dat zijn wij ook niet! Maar goed, een andere keer dan.’ Ze glimlachte en liep weg.

Tom liet zich weer achterover in zijn stoel zakken, trok zijn pet over zijn ogen en vouwde zijn handen over zijn middel. Zijn gereserveerdheid, wist hij, gaf wel aanleiding tot enig commentaar onder de passagiers. Hij had met geen enkele van die idiote meisjes gedanst, die hoopvol naar hem bleven kijken en tijdens het dansen na het diner zaten te giechelen. Hij stelde zich de bespiegelingen van de passagiers voor: Is hij Amerikaan! Ik denk het wel, maar hij doet niet als een Amerikaan, wel? De meeste Amerikanen zijn zo *luidruchtig*. Hij is verschrikkelijk serieus, niet, en toch kan hij niet ouder dan drieëntwintig zijn. Hij moet wel met iets heel belangrijks bezig zijn.

Ja, dat was hij. Het heden en de toekomst van Tom Ripley.